Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto

LAUSUNTO 21.11.2017

Asia: HE 161/2017 vp Hallituksen esitykseksi laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry lausuu kunnioittavasti Ympäristövaliokunnalle

Yleistä

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

SAKKI ry on kriittinen luonnoksen sisältöä kohtaan. Mielestämme luonnos esittää selkeää heikennystä asumistuen tasoon ja opiskelijoiden asemaan.

Yleinen asumistuki yleisesti

Lokakuussa 2016 SAKKI ry antoi lausuntonsa ministeriölle koskien suunnitelmaa siirtää opiskelijat yleisen asumistuen piiriin syksyllä 2017 ja samalla pääasiassa lakkauttaa opiskelijan asumislisä tukimuotona. SAKKI ry piti muutosta enimmäkseen toivottuna, mutta myös huomautti muutoksen olevan haaste opiskelijoille jotka asuvat ns. kimppakämpässä.

Olemme kuitenkin edelleen pääasiassa tyytyväisiä siihen, että asumisen tuen muotoja on yhdistetty ja kiitämme erityisesti Kelan toimintaa asumistuen käsittelyssä ja asiasta tiedottamisessa. Olemme myös tyytyväisiä, että yhteisasumiselle muodostettiin selkeät ohjeet, jotta jokainen yhteisasunnossa asuva tietää oikeudestaan asumistukeen.

Luonnoksessa mainitaan yleinen asumistuki yhtenä mahdollisena kannustinloukun tuottavana tuen muotona. SAKKI ry kuitenkin huomauttaa, että opiskelijoiden näkökulmasta yleinen asumistuki on vain puhtaasti opintoihin täysipäiväisesti keskittymistä edistävä tuen muoto.

SAKKI ry lausui lokakuussa 2017 käsittelyssä olevasta lakiehdotuksesta sosiaali- ja terveysministeriölle ja esitti kriittisen kantansa lakiesityksen sisällöstä. SAKKIn lakiesityksessä

näkemät ongelmat eivät ole korjaantuneet ministeriön lausuntokierroksen jälkeen, joten haluamme edelleen tuoda esiin esityksessä olevat ongelmat liittyen erityisesti opiskelijoiden taloudellisen aseman heikkenemiseen.

Enimmäisasumismenoihin tehtävät muutokset

SAKKI ry:n merkittävin kritiikki kohdistuu lakiesityksen ehdotukseen heikentää yhteisasunnossa asuvien opiskelijoiden saaman tuen määrää. Esityksen vaikutuksissa on mainittu osa-asunnossa asuvien saaman tuen määrän alenevan keskimäärin 30 euroa kuukaudessa. Opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin vaikutti positiivisesti juuri heikoimmassa taloudellisessa tilanteessa olevien omista asumismenoistaan vastuussa olevien opiskelijoiden asemaan, joten asumistuen tasainen leikkaaminen heikentää kyseisen joukon tilannetta uudestaan. **SAKKI ei voi hyväksyä asumistuen menojen alentamista tilanteessa, jossa menojen alentaminen kohdistetaan kaikkein heikoimmassa taloudellisessa tilanteessa oleville opiskelijoille.** Lakiesityksen vaikutuksissa mainitaan juuri, että *"suurin osa asunnon osaa vuokraavista ja alle 20 neliön asunnoissa asuvista on yksin asuvia, joten osa-asunnon normi kohdistuisi suurimmalta osin yksinasuviin."*

SAKKI ry ei myöskään hyväksy ehdotusta, että vuokra-asunnon osan enimmäisasumismeno olisi 80 prosenttia koko asunnolle vahvistetusta enimmäisasumismenosta. Katsomme tämän kohdistuvan erityisesti opiskelijoille tyypillisempään asumismuotoon, eli yhteisasumiseen. Mikäli asunnossa asuvien henkilöiden katsotaan muodostavan erilliset ruokakunnat, tulisi heidän asumismenonsa myös arvioida erillisinä.

SAKKI ry ei voi hyväksyä yhteisasumisen houkuttelevuuden heikentämistä erityisesti pääkaupunkiseudun ja muiden etelän isojen kaupunkien opiskelijoiden tilanteen huomioon ottaen. Kohtuuhintaisia asuntoja opiskelijoille ei ole alueella riittävästi, jolloin opiskelijoiden halukkuus yhteisasumiseen tulisi tehdä mielekkääksi vaihtoehdoksi. Luonnoksessa ei ole huomioitu vaikutuksia yhteisasumisen houkuttelevuuteen, mutta mielestämme luonnoksen esitys heikentäisi juuri tätä halukkuutta yhteisasumiseen. Mikäli opiskelija tekee erillisen vuokrasopimuksen asunnon osaan, eikä asunnossa asuvia katsota yhdeksi ruokakunnaksi, tulisi heidät huomioida myös erillisinä asukkaina lain hengessä ja muodossa. Yhteisasumisen tukiin tehtävä heikennys saattaa vaikuttaa myös yksiöistä pyydettäviin vuokriin, sillä entistä useampi yhteisasunnossa asuva opiskelija pyrkii jatkossa hankkimaan itselleen oman vuokra-asunnon. Tällöin esitetyllä normilla on vaikutus myös yksiöissä vuokralla asuvien opiskelijoiden asuinkustannuksiin yksiöiden kysynnän kasvaessa.

Hallituksen esityksessä on laskettu enimmäisasumismenoihin tehtävien muutosten vaikutuksesta opiskelijoihin eri kuntaryhmittäin. Erityisesti vaikutusta tuen perusteiden muutoksella olisi Helsingissä, pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa (pl. Espoo ja Vantaa) sekä Etelä-Suomen suurissa kaupungeissa. Muutoksen vaikutukset tukea leikkaavasti kohdistuisivat merkittävään osaan yhteisasunnoissa asuvista opiskelijoista näillä alueilla.

Opiskelijoiden asema asumistuen alentamisessa on erityisen heikko. Esityksen perusteluissa on mainittu tuen alentamisen lisäävän toimeentulotuen menoja, mutta on huomioitava, että valtaosa opiskelijoista ei ole oikeutettu perustoimeentulotukeen. Täten opiskelijoiden asumistuen heikentäminen vain heikentäisi opiskelijan taloudellista hyvinvointia ja ostovoimaa. Hallituksen esityksessä esitettyä muutosta perustellaan myös kannustinloukun näkökulmasta. Tuloperusteisena etuutena asumistukea voidaan pitää kannustinloukkuja aiheuttavan tukena, mutta opiskelijoiden kohdalla kannustinloukuista ei voida puhua, jos tavoitteena halutaan pitää opiskelijoiden täyspainoinen opiskelu eikä työssäkäynti. Opiskelijalle leikkauksista johtuvan menojen lisäyksen kattamiseksi ainoat vaihtoehdot ovat joko työssäkäynnin lisääminen tai lisääntyvä velanotto.

Indeksin muutos

SAKKI ry vastustaa myös yleisen asumistuen siirtämistä vuokraindeksistä elinkustannusindeksiin. Kun opiskelijat siirtyivät 1.8.2017 yleisen asumistuen piiriin, yksi keskeisimmistä positiviisista seikoista muutoksessa oli yleisen asumistuen vuorkaindeksisidonnaisuus, sillä opiskelijoiden aikaisemmin saamaa opintotuen asumislisää ei oltu sidottu mihinkään indeksiin ja korotukset tuen määrään laahasivat kaukana vuokratason kehityksen perässä. Yleiseen asumistukeen siirtymisen myötä myös opiskelijoiden saama asumistuki tuli vihdoin vuotuisten indeksikorotusten piiriin.

Hallituksen lakiesityksessä esitetään nyt yleisen asumistuen siirtämistä vuokraindeksistä elinkustannusindeksiin. Vuokraindeksi on noussut viime vuosina huomattavasti elinkustannusindeksiä nopeammin, jolloin asumistuen määrä ei kehity samaa tahtia asumiskustannusten kanssa. Pidemmällä aikavälillä tämä tulee tarkoittamaan sitä, että opiskelijat joutuvat turvautumaan entistä enemmän lainarahaan asumiskulujen kattamiseksi, sillä opiskelijoilla ei ole pääasiassa mahdollisuutta kompensoida tuen pienenemistä esimerkiksi toimeentulotuen avulla. SAKKI ry:n kanta on siis se, että opiskelijoiden kannalta on tarkoituksenmukaisempaa ja oikeudenmukaisempaa pitää yleinen asumistuki jatkossakin sidottuna vuokraindeksiin, joka todellisuudessa seuraa asuinkustannusten kehitystä.

JASMINA KHABBAL
Puheenjohtaja
044 7530 581
jasmina.khabbal@sakkiry.fi

ANNA MÄKIPÄÄ
Pääsihteeri
050 3100 570
anna.makipaa@sakkiry.fi

Lisätietoja: koulutuspoliittinen asiantuntija Samuli Maxenius, puh. 040 7766 048, samuli.maxenius@sakkiry.fi